Національна академія наук України
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Інформаційно-бібліотечна рада
Національної академії наук України

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ

ІННОВАЦІЇ ТА РОЗВИТОК НА ШЛЯХУ ДО МАЙБУТНЬОГО

Матеріали міжнародної
наукової конференції
м. Київ, 6–8 жовтня 2026 р.

Том 1

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА РАДА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ.

ІННОВАЦІЇ ТА РОЗВИТОК НА ШЛЯХУ ДО МАЙБУТНЬОГО

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 6–8 жовтня 2026 р.)

Том 1

КИЇВ 2026

Затверджено до друку вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(протокол № 09 від 15.09.2026 р.)

https://doi.org/
УДК 021:001:316.77]:001.895](082)(100)

Бібліотека. Наука. Комунікація. Інновації та розвиток на шляху до майбутнього : матеріали Міжнар. наук. конф. (6–8 жовт. 2026 р.) : у 2 т. / НАН України, Інф.-бібл. рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2026. Т. 1. 789 с.

Збірник репрезентує матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інновації та розвиток на шляху до майбутнього» (6–8 жовтня 2026 р.), в яких у контексті новочасних світових та національних досягнень розглянуто питання інноваційного розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу, особливості роботи наукових бібліотек в умовах воєнного стану в Україні, актуальні проблеми бібліотечної справи та шляхи їх подолання, представлено результати досліджень та науково-прикладні розробки в царині бібліотечної, інформаційної та архівної справи.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкрито теоретичні та прикладні аспекти сучасного функціонування, перспективи та пріоритетні напрями розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу, модерні тренди і практики бібліотек, що виникли під впливом цифрової трансформації суспільства. Висвітлено актуальні питання збереження бібліотечних і архівних фондів, що становлять культурне надбання України; сучасного стану та інноваційних розвідок рукописної спадщини України, давнього книговидання в світлі вивчення видань і примірників; проблем дослідження періодичної преси; нових завдань і потенційних можливостей української біографіки перед викликами кризових явищ; традицій та інновацій в архівній науці, освіті та практиці; дослідження музичної культури в умовах сьогодення; української діаспори в контексті історичного досвіду та сучасних викликів; єврейської рукописної та друкованої спадщини України; бібліотечних стратегій в контексті інформаційно-аналітичного супроводу суспільно-політичних процесів; сучасних парадигм та практик бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам закладів вищої освіти.

Відповідальний редактор О. М. Василенко

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Н. П. Бондар – канд. іст. наук; Я. О. Бондарчук – канд. іст. наук; О. А. Вакульчук – д-р іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; Т. І. Власюк – канд. техн. наук; С. С. Гарагуля – канд. наук із соц. комунікацій; О. В. Григоревська – д-р наук із соц. комунікацій; М. Б. Закіров – д-р політ. наук; Л. В. Івченко – канд. мист.; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; Т. М. Коваль – канд. іст. наук; Ю. С. Ковтанюк – канд. іст. наук; Ю. М. Половинчак – д-р наук із соц. комунікацій; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Г. Я. Рудий – д-р іст. наук; Я. І. Савчук – канд. біол. наук; О. П. Степченко – канд. іст. наук; В. М. Удовик – д-р наук із соц. комунікацій; В. В. Черноіваненко – канд. іст. наук; А. І. Шаповал – д-р іст. наук; О. Г. Яковенко – канд. іст. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2026
© Автори матеріалів, 2026

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE
INFORMATION AND LIBRARY COUNCIL OF THE NAS OF UKRAINE

LIBRARY. SCIENCE. COMMUNICATION.

INNOVATION AND DEVELOPMENT ON THE PATH TO THE FUTURE

Proceedings of the International Scientific Conference
(Kyiv, October 6–8, 2026)

Volume 1

KYIV 2026

Approved for publication by the Academic Council of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
(Minutes No. 09 of September 19, 2026)

https://doi.org/
UDC 021:001:316.77]:001.895](082)(100)

Library. Science. Communication. Innovation and Development on the path to the Future: Proceedings of the International Scientific Conference (Kyiv, Oct. 6–8, 2026) (Vols. 1–2) / National Academy of Sciences of Ukraine, Information and Library Council of the NAS of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine; resp. ed. O. M. Vasylenko. Kyiv, 2026. Vol. 1. 789 p.

The proceedings contain the materials of the International Scientific Conference "Library. Science. Communication. Innovation and Development on the Path to the Future" (Kyiv, October 6–8, 2026), which highlight issues of innovative development within the library and information complex in the context of contemporary global and national achievements, specific features of academic libraries' activities under conditions of martial law in Ukraine, contemporary challenges facing the library sector and ways to overcome them; and present the results of scholarly research and scientific and applied developments in the fields of library, information and archival studies.

Ukrainian and foreign experts revealed theoretical and applied aspects of modern functioning, prospects and priority areas of development of the library and information complex, modern trends and practices of libraries that have arisen under the influence of the digital transformation of society. Relevant issues of preserving library and archival collections that constitute the cultural heritage of Ukraine; the current state and innovative explorations of the manuscript heritage of Ukraine, old book printing in the light of the study of editions and copies; problems of researching the periodical press; new tasks and potential opportunities of Ukrainian biographica in the face of the challenges of crisis phenomena; traditions and innovations in archival science, education and practice; research of musical culture in the present day; the Ukrainian diaspora in the context of historical experience and modern challenges; the Jewish manuscript and printed heritage of Ukraine; library strategies in the context of information and analytical support of socio-political processes; modern paradigms and practices of library and information services were highlighted.

The present edition is intended for professionals in the library and information field, specialists in the documentary and communication sphere, as well as lecturers, postgraduate students, and students of higher education institutions.

Responsible Editor O. M. Vasylenko

Editorial Board:

L. A. Dubrovina – Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Doctor of Sciences in History; N. P. Bondar – Candidate of Sciences in History; Ya. O. Bondarchuk – Candidate of Sciences in History; O. A. Vakulchuk – Doctor of Sciences in History; O. M. Vasylenko – Candidate of Sciences in History; T. I. Vlasiuk – Candidate of Sciences in Technical Sciences; S. S. Harahulia – Candidate of Sciences in Social Communications; O. V. Hryhorevska – Doctor of Sciences in Social Communications; M. B. Zakirov – Doctor of Sciences in Political Science; L. V. Ivchenko – Candidate of Sciences in Art Studies; T. V. Koval – Candidate of Sciences in History; T. M. Koval – Candidate of Sciences in History; Yu. S. Kovtaniuk – Candidate of Sciences in History; Yu. M. Polovynchak – Doctor of Sciences in Social Communications; V. I. Popyk – Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Doctor of Sciences in History; H. Ya. Rudyi – Doctor of Sciences in History; Ya. I. Savchuk – Candidate of Sciences in Biology; O. P. Stepchenko – Candidate of Sciences in History; V. M. Udovyk – Doctor of Sciences in Social Communications; V. V. Chernoivanenko – Candidate of Sciences in History; A. I. Shapoval – Doctor of Sciences in History; O. G. Yakovenko – Candidate of Sciences in History.

The authors bear full responsibility for the selection and accuracy of the presented facts, quotations, personal names, bibliographic references and other information.

© V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, 2026
© Authors of materials, 2026

ЗМІСТ

Онищенко О. С. Зростання експертної ролі бібліотек в епоху цифрових текстів 18

Piekarska J. Działania Biblioteki Narodowej Polski na rzecz wzmacniania kompetencji bibliotek w Polsce 23

РОЗДІЛ 1. БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС: ТРЕНДИ І ПРАКТИКИ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ 28

Білінець Н. Г. Поступ наукового дискурсу щодо впровадження штучного інтелекту в бібліотечну діяльність (за матеріалами наукових конференцій України 2022 – початку 2026 рр.) 28

Дем'янюк Л. М., Філімончук Л. О. Бібліотека імені Даґа Гаммаршельда ООН у формуванні глобального простору відкритої науки 49

Костирко Т. М., Шемаєва Г. В. Наукова бібліотека як провайдер академічної доброчесності в умовах розвитку штучного інтелекту 66

Сокур О. Л., Клименко О. З. Кадрове забезпечення організації бібліотечно-інформаційного обслуговування у бібліотеках наукових установа Національної академії наук України: реалії та перспективи 74

Безпала Г. І. Штучний інтелект в Австрійській національній бібліотеці: фокус «каталогізація» 88

Василенко О. М. Штучний інтелект в бібліотечному управлінні: статистична інформація та аналіз 93

Гордієнко А. І. Бібліотеки для дітей та для юнацтва: розвиток для майбутнього через інновації, партнерство та трансформацію 99

Горєва В. В., Кулаковська Т. Л. Кадрове забезпечення діяльності національного наукового бібліотечно-інформаційного комплексу в сучасних умовах 105

Григоревська О. В. Соціальна відповідальність і партнерство в діяльності сучасної бібліотеки та університету 110

Добровольська В. В. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як середовище інтеграції цифрових ресурсів 114

інформаційній роботі; застосування різних форм заохочення молодих науковців до наукової та бібліотечної роботи в умовах загрози скорочення кількості висококваліфікованих наукових кадрів, оскільки за наявного рівня фінансування та в умовах конкуренції з боку комерційної сфери Бібліотеці як бюджетній установі вкрай складно забезпечити достатній їх приплив.

Viktoriia Horieva,
ORCID https://orcid.org/0000-0003-1383-7013,
PhD (History), Senior Research Associate, Academic Secretary,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: horeva@nbuv.gov.ua

Tetiana Kulakovska,
ORCID https://orcid.org/0000-0002-2108-3285,
PhD (History), Senior Research Associate,
Department of Scientific and Methodological Activity,
Institute of Library Science,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: kulakovska_2019@ukr.net

Staffing of the national scientific library and information complex in modern conditions

The components, main priorities, tasks, and directions of further development of human resources potential are considered using the example of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. The current state is analyzed and ways of further development of the Library's personnel policy are identified. The numerical and qualification composition of the human resources, its compliance with the requirements for the effective functioning of the scientific potential of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine as a component of the scientific and information space of the state are characterized.
Keywords: human resources, human resources policy, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

Григоревська Олена Вікторівна,
ORCID https://orcid.org/0000-0002-2099-0000,
докторка наук із соціальних комунікацій, старша наукова співробітниця,
професорка,

кафедра інформаційних комунікацій,
факультет української філології, культури і мистецтва,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

Соціальна відповідальність і партнерство в діяльності сучасної бібліотеки та університету

Особливу увагу в публікації приділено змінам у реалізації концепції бібліотеки як «третього місця» та «третьої місії» університетів в умовах кризових станів і війни. Соціальна відповідальність бібліотеки та університету розглянуті як окрема соціальна місія, що набуває нових форм доброчинної та волонтерської діяльності.
Ключові слова: бібліотека, волонтерська діяльність, заклад вищої освіти, концепція «третього місця», «третя місія» університету, соціальна місія.

В умовах російсько-української війни відбуваються значні трансформації соціальної місії українських бібліотек та університетів. Благодійна та волонтерська діяльність як складник соціальної місії закладів культури та освіти набуває нових масштабів та значення для окремих громад та суспільства загалом.

Базовими концепціями, що розглядаються у дослідженні є концепція сучасної бібліотеки як «третього місця» та концепція «третьої місії» університету. Концепція розвитку бібліотеки як «третього місця» полягає у посиленні участі бібліотеки (переважно публічної) як соціального інституту у житті громади, створенні просторів для творчості відвідувачів, соціально-психологічної підтримки, здійснення різноманітної проєктної та соціокультурної, волонтерської та благочинної діяльності.

Концепція бібліотеки як «третього місця» стає не лише предметом практичного втілення, а й наукового дослідження. Зокрема у дисертаційному дослідженні А. Ніколайчука «Модернізація простору публічних бібліотек України як центрів громадської взаємодії» (2026) обґрунтовано, що представлені в Україні на сьогодні моделі бібліотеки як «третього місця» функціонують у багатьох форматах. Серед них – медіатеки, бібліохаби, коворкінги, мейкерспейси тощо. Автором доведено, що український досвід розбудови публічних бібліотек

як «третього місця» реалізується у напрямі їх перетворення на центри розвитку знань, креативності та інновацій, формування інформаційної та медіаграмотності, сприяння співпраці, координації та консолідації громади, реалізації ініціатив та проєктів для колективного блага тощо. Новітнім форматом, який виникає під час російсько-української війни, є втілення моделі бібліотеки як «третього місця» у віртуальному просторі.

Базова концепція «третьої місії» університету трактується науковцями як внесок закладу вищої освіти у розвиток суспільства, громади та економіки поза межами традиційного функцій – забезпечення освітнього процесу (перша місія університету) та здійснення наукових досліджень (друга місія університету). «Третя місія» охоплює соціальну відповідальність, трансфер технологій, співпрацю з бізнесом, громадську активність, соціокультурну діяльність університетів тощо.

Контекст російсько-української війни спонукає по-іншому подивитися на «третю місію» українських університетів. Як зазначає В. Усик, авторка публікації «Третя місія університетів України в контексті війни та відновлення» (https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-35-43), «війна зумовила переосмислення функцій закладів вищої освіти як осередків підтримки, згуртованості, адаптації та опору».

Досвід багатьох українських університетів, зокрема і Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, засвідчує, що дійсно відбулася значна трансформація соціальної місії університетів. На сьогодні ця місія концентрується на різновекторній допомозі громаді, особливо наданні гуманітарної допомоги і соціально-психологічної підтримки, цілеспрямованій проєктній участі в реабілітації ветеранів війни, проведенні соціокультурних заходів на підтримку ЗСУ, реалізації освітніх та соціальноорієнтованих проєктів для громад. В умовах воєнного стану місія лідерства служиння, яку сповідує Університет Грінченка, набула нових форм доброчинної та волонтерської діяльності. Протягом усіх років російсько-української війни, а особливо за час повномасштабного вторгнення, здобувачі та науково-педагогічні працівники університету

ставали організаторами або долучалися до ініціатив благодійних та громадських організацій щодо зборів коштів для потреб підрозділів ЗСУ, лікування та реабілітації воїнів, підтримки мешканців деокупованих територій, допомоги громадянам, які втратили житло внаслідок воєнних дій, сім'ям внутрішньо переселених осіб тощо.

«Стратегія розвитку Київського столичного університету імені Бориса Грінченкана 2023–2027 роки» одним зі стратегічних пріоритетів визначає відповідальне служіння громаді для сприяння післявоєнній відбудові країни, яке реалізується, зокрема, за напрямом соціальної відповідальності та партнерства. Серед найбільших благодійних акцій, ініційованих університетом у період повномасштабного вторгнення, маємо відзначити благодійний аукціон до Дня Збройних сил України «Університет Грінченка – Янголам-Охоронцям – Збройним Силам України», який щороку збирає понад 100 тис. грн. на потреби військових підрозділів та ветеранів, на підтримку студентів і викладачів, які проходять службу у лавах ЗСУ. Традиційною є соціально-психологічна підтримка, яку надає університет різним категоріям громадян. Так лише у 2023 р. у межах проєкту «З Києвом і для Києва». Психологічним хабом університету для зовнішніх користувачів було проведено низку майстер-класів, зокрема «Тренуймо життєстійкість», «Техніки самодопомоги при стресі» тощо. Вагомою є також волонтерська та благодійна діяльність спортивного комплексу університету, яка спрямована на підтримку військовослужбовців та ветеранів війни та інтеграцію спортивних практик у систему соціальної реабілітації. Упродовж 2024–2025 рр. програму реабілітаційних занять з плавання з ураженнями опорно-рухового апарату пройшли 70 учасників.

Соціальна місія бібліотек та університетів активно трансформується під впливом об'єктивних історичних, соціально-економічних і політичних факторів і реалізується у партнерстві з іншими соціальними інститутами. В умовах війни і кризових суспільних станів бібліотеки та університети виходять поза межі своїх стін та безпосередніх обов'язків перед суспільством, і є відкритими май-

данчиками не лише для реалізації потреб користувачів бібліотек та здобувачів освіти, але й для громад, різноманітної громадської взаємодії.

Olena Hryhorevska,
ORCID https://orcid.org/0000-0002-2099-0000,
Dr. Sci. (Social Communications), Senior Researcher, Professor,
Department of Information Communications,
Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

Social responsibility and partnership in the work of modern libraries and universities

This publication pays particular attention to changes in the implementation of the concept of the library as a "third place" and the "third mission" of universities in times of crisis and war. The social responsibility of the library and the university is viewed as a distinct social mission that is taking on new forms of charitable and volunteer activities.
Keywords: library, volunteer work, institution of higher education, "third place" concept, "third mission" of the university, social mission.

Добровольська Вікторія Василівна,
ORCID https://orcid.org/0000-0002-0927-1179,
докторка наук з соціальних комунікацій, професорка,
завідувачка кафедри артменеджменту та інформаційних технологій,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв,
провідна наукова співробітниця,
відділ теорії та історії бібліотечної справи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
Київ, Україна
e-mail: vika_dobrovolska@ukr.net

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як середовище інтеграції цифрових ресурсів

Проаналізовано основні складники цифрової інфраструктури Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, зокрема електронні каталоги, реферативну базу даних «Україніка наукова», ресурс «Наукова періодика України»,